KOHTUJURISTI ETTEPANEK

VERICA TRSTENJAK

esitatud 11. septembril 2008 [1]

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas kohtuasjas peab Euroopa Kohus tegema otsuse apellatsioonkaebuse kohta, mille endine Euroopa Parlamendi saadik Koldo Gorostiaga Atxalandabaso (edaspidi „apellant") esitas Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 24. aprilli 2007. aasta määruse peale kohtuasjas T-132/06: Gorostiaga Atxalandabaso *vs.* parlament. [2]

2. Kõnealuse määrusega jättis Esimese Astme Kohus läbi vaatamata apellandi hagi, milles ta palus tühistada Euroopa Parlamendi peasekretäri 22. märtsi 2006. aasta otsuse, mis käsitles parlamendiliikmele alusetult makstud hüvitiste tagasimaksmist.

1 – Algkeel: saksa.

2 – Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 24. aprilli 2007. aasta määrus kohtuasjas T-132/06: Gorostiaga Atxalandabaso *vs.* parlament.

II. Õiguslik raamistik

3. Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja (edaspidi „kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskiri") artiklis 27 on sätestatud muu hulgas järgmist:

„2. Parlamendiliige, kes arvab, et seda eeskirja kohaldati valesti, võib pöörduda kirjalikult peasekretäri poole. Kui parlamendiliige ja peasekretär ei jõua kokkuleppele, saadetakse küsimus lahendamiseks edasi kvestoritele, kes teevad otsuse pärast konsulteerimist peasekretäriga. Kvestorid võivad konsulteerida ka presidendi ja/või juhatusega.

3. Kui peasekretär veendub pärast konsulteerimist kvestoritega, et [Euroopa Parlamendi]

liikmetele on käesoleva eeskirja alusel hüvitisi alusetult välja makstud, annab ta juhised kõnesolevalt parlamendiliikmelt nende summade sissenõudmiseks.

„Komisjonile kättesaadavaks tehtud omavahendid ja kõik saadaolevad summad, mis on kindlad, kindlasummalised ja kuuluvad maksmisele, tuleb kindlaks määrata peaarvepidajale antavas sissenõudekorralduses, millele järgneb võlgnikule saadetav võlateade; mõlemad koostab vastutav eelarvevahendite käsutaja."

4. Erandjuhtudel võib juhatus peasekretäri ettepanekul ja pärast konsulteerimist kvestoritega vastavalt finantsmääruse artiklile 73 ja selle rakendussätetele teha peasekretärile ülesandeks peatada ajutiselt parlamendiliikmele hüvitiste maksmine seniks, kuni parlamendiliige on talle alusetult makstud summad tagasi maksnud.

5. Finantsmääruse artikli 73 lõikes 1 on sätestatud:

Juhatus võtab otsuse vastu, pidades silmas parlamendiliikme ametikohustuste täitmise tulemuslikkust ja institutsiooni töövõimet, kuulates enne otsuse vastuvõtmist ära kõnesoleva parlamendiliikme selgitused."

„Peaarvepidaja täidab sissenõudekorraldusi, mis käsitlevad vastutava eelarvevahendite käsutaja nõuetekohaselt kindlaksmääratud saadaolevaid summasid. Ta hoolitseb selle eest, et ühendused saavad oma tulu ja et nende õigusi kaitstakse.

4. Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (edaspidi „finantsmäärus"), [3] artikli 71 lõikes 2 on sätestatud:

Summade sissenõudmisel tasaarvestab peaarvepidaja ühenduste nõuded võlgnikele samaväärsete nõuetega, mis viimastel on ühenduste suhtes ja mis on kindlad, kindlasummalised ja kuuluvad maksmisele."

3 – EÜT L 248, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 74.

6. Komisjoni 23. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 2342/2002, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust käsitleva nõukogu määruse nr 1605/2002 üksikasjalikud rakenduseeskirjad, [4] artikkel 83 näeb ette:

„Pärast vastutava eelarvevahendite [käsutaja] ja võlgniku teavitamist nõuab peaarvepidaja menetluse igas etapis kindlaksmääratud saadaolevad summad sisse tasaarvestuse teel, kui võlgnikul on ühenduste vastu kindel, kindlasummaline ja maksmisele kuuluv nõue ning see on maksekorraldusega kindlaksmääratud summa.” [täpsustatud tõlge]

7. Parlamendi juhatuse (edaspidi „juhatus”) poolt 4. detsembril 2002 vastu võetud Euroopa Parlamendi eelarve täitmise siseeeskirjade artiklis 5 on sätestatud:

„3. Parlamendi volitusel tegutseva presidendi otsusega delegeeritakse peasekretärile eelarvevahendite käsutamise üldvolitused.

4. Eelarvevahendite käsutamise üldvolituse alusel võib anda edasivolitusi. Eelarvevahendite käsutamise volitusi teostavad volitatud edasivolituste piires.”

III. Asjaolud ja menetlus

A. *Vaidluse taust*

8. Apellant on endine Euroopa Parlamendi saadik, kes täitis oma mandaadist tulenevaid ülesandeid viienda koosseisu ajal (1999–2004). Parlamendi peasekretär (edaspidi „peasekretär”) sedastas 26. novembri 2003. aasta kirjas, et kuna apellant on jätnud esitamata parlamendiliikme hüvitiste kasutamist põhjendavad tõendid, võlgneb ta Euroopa Parlamendile 176 576 eurot. Osa võlast on juba alates 2002. aastast tagasi makstud.

9. 24. veebruari 2004. aasta otsuses märkis peasekretär, et ülejäänud 118 360,18 eurot tuleb sisse nõuda sel teel, et tehakse tasaarvestus osaga elamiskulude hüvitisest ja üldku-

4 – EÜT L 357, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 145.

lude hüvitisest. Lisaks nägi see otsus ette, et kui apellandi ametikohustuste täitmine lõpeb, peetakse võlgnetava summa jääk kinni ajutisest ametiaja lõppemisega seotud hüvitisest ja kõigist muudest talle tehtavatest maksetest.

10. Apellant esitas 20. aprillil 2004 Esimese Astme Kohtule hagi 24. veebruari 2004. aasta otsuse tühistamiseks. Apellant põhjendas otsuse tühistamiseks esitatud hagi kaheksa väitega.

11. 22. detsembri 2005. aasta otsusega kohtuasjas T-146/04: Gorostiaga Atxalandabaso *vs.* parlament [5] tühistas Esimese Astme Kohus osaliselt 24. veebruari 2004. aasta otsuse. Selle kohtuotsuse punktis 84 märkis Esimese Astme Kohus, et vaidlusaluses otsuses on tegelikult kaks osa: esiteks peasekretäri tõdemus, et otsuses märgitud summad on apellandile makstud alusetult ja need tuleb sisse nõuda, ning teiseks otsus teostada sissenõudmine apellandile makstavate hüvitiste tasaarvestuse teel. Pärast hagi põhjenduseks esitatud esimese väite teise osa kontrollimist, mis puudutas ainult vaidlusaluse otsuse teise osa õiguspärasust, märkis Esimese Astme Kohus, et 24. veebruari 2004. aasta otsus tuleb tühistada selles osas, milles nähakse ette võlgnetava summa sissenõudmine apellandile makstavate hüvitiste tasaarvestuse teel. Esimese Astme Kohus põhjendas otsust sellega, et rikutud on kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 27 lõikes 4 sätestatud menetluskorda, kuna peasekretäril puudub pädevus otsustada asjaomase tasaarvestuse üle, kui tal ei ole selleks juhatuse volitust.

12. Kohtuotsuse resolutsiooni kaks esimest punkti on sõnastatud järgmiselt:

„1. Tühistada Euroopa Parlamendi peasekretäri 24. veebruari 2004. aasta otsus, millega nõuti hagejalt sisse parlamendi makstud kulude ja hüvitiste summad osas, milles leitakse, et summa sissenõudmine hagejalt toimub tasaarvestuse teel.

2. Ülejäänud osas jätta hagi rahuldamata."

13. Kumbki pooltest ei kaevanud seda kohtuotsust edasi.

5 – Esimese Astme Kohtu 22. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-146/04: Gorostiaga Atxalandabaso *vs.* parlament (EKL 2005, lk II-5989).

14. Juhatus tegi 1. veebruari 2006. aasta otusega peasekretärile kohustuseks nõuda apellandile alusetult makstud summad sisse vastavalt kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 27 lõikele 4.

B. *Menetlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtumäärus*

18. Apellant esitas 22. märtsi 2006. aasta otsuse tühistamiseks hagi, mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 12. mail 2006. Apellant palus vaidlusaluse otsuse tühistada ja mõista kohtukulud välja parlamendilt.

15. Peasekretär tegi 22. märtsil 2006 uue apellanti puudutava otsuse (edaspidi „vaidlusalune otsus"), millega algatati uuesti temalt võlgnetava summa sissenõudmise menetlus, seejuures tuli vastavalt 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsusele korrigeerida pädevuse puudumisest tulenev menetlusnormide rikkumine.

19. Apellant põhjendas oma hagi 11 väitega, mis kõik lükati Esimese Astme Kohtu poolt tagasi. Vaidlustatud kohtumäärusega jättis Esimese Astme Kohus hagi tervikuna läbi vaatamata ja mõistis kohtukulud välja apellandilt.

16. Vaidlusaluses otsuses võttis peasekretär arvesse nii 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsust kui ka juhatuse 1. veebruari 2006. aasta otsust. Ta osutas ka menetluse põhietappidele, mis viisid 118 360,18 euro suuruse võla kindlakstegemiseni, juhtides tähelepanu sellele, et mainitud otsus tehti 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse alusel.

20. Alljärgnevalt käsitletakse ainult neid vaidlustatud kohtumääruse osi, mis on käesoleval juhul asjakohased.

17. Vaidlusaluse otsuse resolutiivosa punkti 1 kohaselt on parlamendi peaarvepidaja kohustatud nõudma vastavalt finantsmääruse artiklile 73 apellandilt sisse 118 360,18 eurot. Resolutiivosa punktides 1 ja 2 on täpsustatud, et apellandile alusetult makstud summa sissenõudmine võib toimuda apellandile makstavate hüvitiste ja muude summadega tasaarvestuse teel.

21. Esimeses väites kinnitab apellant, et rikutud on seadusjõulist kohtuotsust, kuna tema arvates ei olnud võimalik sissenõudmismenetlust korrigeerida, kuna Esimese Astme Kohus oli tunnistanud 24. veebruari 2004. aasta otsuse ebaseaduslikuks pädevuse puudumise tõttu. Seega välistab selle õigusakti juriidiline kehtetus võimaluse seda korrigeerida.

22. Selle kohta märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 30, et arvestades kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 27 lõiget 4, nagu seda on tõlgendatud kohtuotsuse punktides 86–97, oli peasekretäril õigus vastu võtta 22. märtsi 2006. aasta otsus pärast seda, kui juhatus oli teinud talle ülesandeks kõnesolev summa sisse nõuda. Peale selle märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 32, et asjaolu, et 40 398,80 euro suuruse summa kinnipidamine on pärast kohtuotsust kaotanud oma õigusliku aluse, ei kustuta see siiski hageja 118 360,18 euro suurust võlga parlamendi ees, sest see, kas seda summat on võimalik sisse nõuda tasaarvestuse teel, on omaette küsimus.

23. Seetõttu lükkas Esimese Astme Kohus esimese väite selle ilmselge põhjendamatuse tõttu tagasi.

24. Kolmandas väites viitas apellant vääramatule jõule, mis muutis tal võimatuks tõendite esitamise oma teatud kulude kohta.

25. Selle väite lükkas Esimese Astme Kohus tagasi kui ilmselgelt vastuvõetamatu, kuna see seadis kahtluse alla 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse seadusjõu.

26. Seitsmendas väites vaidlustas apellant asjaolu, et parlament jättis talle juhatuse 1. veebruari 2006. aasta otsusest teatamata. Tema arvates rikkus parlament sellega Euroopa Liidu hea haldustava eeskirja artiklit 20, mis näeb ette kohustuse kodanike õigusi või huve mõjutavatest otsustest teatada.

27. Selle väite lükkas Esimese Astme Kohus ilmselge põhjendamatuse tõttu tagasi, viidates sellele, et kõnealune eeskiri ei ole õiguslikult siduv.

C. *Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded*

28. Apellant esitas 2. juuli 2007. aasta kirjas käesoleva apellatsioonkaebuse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 5. juulil 2007, milles ta palub:

– tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 24. aprilli 2007. aasta määrus kohtuasjas T-132/06;

– teha kohtuasjas lõplik otsus;

– tühistada Euroopa Parlamendi peasekretäri 22. märtsi 2006. aasta otsus, millega nõutakse hagejalt 118 360,18 euro tagasimaksmist ja peetakse see kinni hagejale parlamendi poolt võlgnetavatest mitmesugustest hüvitistest;

– mõista kohtukulud ja hagejale tekkinud kulud välja kostjalt.

29. Euroopa Parlament esitas 18. septembril 2007 vastuse apellatsioonkaebusele, milles ta palub:

– jätta apellatsioonkaebus põhjendamatuse tõttu tervikuna rahuldamata ning

– mõista kohtukulud välja apellandilt.

30. Euroopa Kohtu president sedastas 12. oktoobri 2007. aasta määruses, et vastuväite esitamine ei ole nõutav.

31. Pärast kirjalikku menetlust toimus 5. juunil 2008 kohtuistung, kus pooled esitasid oma märkused.

D. *Apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitatud väited ja poolte argumendid*

32. Apellant esitab vaidlustatud kohtumääruse vastu kuus väidet.

33. *Esimeses väites* kinnitab apellant, et Esimese Astme Kohtu valik lahendada tema hagi vastavalt Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklile 111 rikkus tema õigust õiglasele menetlusele, kuna see võttis talt võimaluse olla ära kuulatud ja võimaluse vastata parlamendi argumentidele. Peale selle heidab apellant ette seda, et kuna Esimese Astme Kohus talle enne kohtuasja määrusega lahendamist sellisest valikust ei teatanud, võttis Esimese Astme Kohus talt selle valiku vaidlustamise võimaluse. Sellega rikkus Esimese Astme Kohus apellandi kaitseõigusi, võistlevuse põhimõtet ja õigust õiglasele menetlusele.

34. Parlament väidab vastu, et Esimese Astme Kohus kohaldas kodukorra artiklit 111 õigesti ega rikkunud apellandi kaitseõigusi.

35. *Teises väites* viitab apellant sellele, et rikutud on erapooletuse põhimõtet, kuna samad kohtunikud tegid otsuse kahes järjestikuses kohtuasjas: T-146/04 ja T-132/06, milles tehti vastavalt 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsus ja 24. aprilli 2007. aasta kohtumäärus. Eespool viidatud põhimõtte kohaselt ei saa sama kohtunik isegi samas kohtuastmes arutada asja, mis tugineb samadele asjaoludele või nende asjaoludega seotud asjaoludele, milles sama kohtunik on teinud eelnevalt kohtuotsuse.

36. Parlament väidab vastu, et apellandi argument ei ole põhjendatud ning seda ei toeta ühenduse kohtute praktika. Peale selle rõhutab ta, et vaidlustatud kohtumääruse aluseks olnud asjas käsitleti eelkõige küsimust, kas parlament on täitnud 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsusest tulenevad kohustused. Parlamendi arvates ei saa seetõttu õiguslikust seisukohast vaidlustada asjaolu, et neid kahte kohtuasja on arutanud samad kohtunikud.

37. *Kolmandas väites* märgib apellant, et Esimese Astme Kohus hindas ekslikult 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse ulatust. Kuna parlamendi peasekretäri 24. veebruari 2004. aasta otsus tühistati pädevuse puudumise tõttu, ei olnud apellandil põhjust esitada selle peale apellatsioonkaebust Euroopa Kohtule, kuna see, et Esimese Astme Kohus tuvastas pädevuse puudumise, tähendab, et asjaomane otsus on tühine.

38. Parlament väidab vastu, et Esimese Astme Kohus tühistas parlamendi peasekretäri 24. veebruari 2004. aasta otsuse üksnes osaliselt. Mainitud otsus tühistati ainult selles osas, milles nähakse ette apellandi võlgnetava summa sissenõudmine tasaarvestuse teel.

39. *Neljandas väites* vaidlustab apellant Esimese Astme Kohtu järjepideva keeldumise võtta arvesse tema argumente parlamendi peasekretäri 22. märtsi 2006. aasta otsuse tühistamiseks. Mainitud otsus on apellandi arvates uus, 24. veebruari 2004. aasta otsusest erinev otsus, mistõttu oleks Esimese Astme Kohus pidanud uurima kõiki apellandi väiteid, mille ta oli esitanud 22. märtsi 2006. aasta otsuse vaidlustamiseks.

40. Parlament ei nõustu nende argumentidega, viidates eelkõige sellele, et Esimese Astme Kohus jagas 22. detsembri 2005. aasta otsuses parlamendi arvamust, mille kohaselt kanti kõnesolevad summad apellandile üle alusetult. Seega oli võimalik 24. veebruari 2004. aasta otsust korrigeerida.

41. *Viienda väitega* heidab apellant Esimese Astme Kohtule ette, et Esimese Astme Kohus keeldus uurimast vääramatu jõuga seonduvat väidet, kuigi sellist väidet ei olnud esitatud 24. veebruari 2004. aasta otsuse tühistamiseks esitatud hagis. Apellandi väide põhineb pärast kõnealuse otsuse vastuvõtmist ilmnenud asjaoludel.

42. Parlament viitab sellele, et hageja oli 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse aluseks olnud asjas juba esitanud sisuliselt samasuguse väite, mille Esimese Astme Kohus õigustatult tagasi lükkas. Igal juhul on apellandi esitatud asjaolude puhul, mis tõendavad vääramatu jõu esinemist, tegemist pärast 22. märtsi 2006. aasta otsuse vastuvõtmist ilmnenud asjaoludega, mis järelikult ei ole selle tühistamise puhul asjassepuutuvad.

43. *Kuuenda väitega* heidab apellant Esimese Astme Kohtule ette, et Esimese Astme Kohus ei talitanud õigesti, kui ta keeldus uurimast küsimust, kas parlament rikkus hea halduse põhimõtet, nagu see on sõnastatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 41 ja parlamendi poolt 6. detsembril 2001 vastu võetud hea haldustava eeskirjas. Sellega seoses märgib ta, et kõnealune põhimõte kuulub õiguse üldpõhimõtete hulka, mille järgimise tagab Euroopa Kohus.

44. Parlament väidab vastu, et Esimese Astme Kohus piirdus tõdemisega, et nimetatud eeskiri ei ole oma olemuselt juriidiline, ja keeldus seetõttu õigustatult seda kohaldamast.

IV. Õiguslik hinnang

A. *Väidete uurimine*

1. Esimene väide: rikutud on õigust õiglasele menetlusele

45. Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 58 võib apellatsioonkaebuse aluseks olla üksnes menetlusnormide rikkumine, mis kahjustab kaebaja huve. Oma esimese väitega vaidlustab apellant sisuliselt asjaolu, et Esimese Astme Kohus kohaldas Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklit 111, mida apellant peab õigusvastaseks, kuna sellega rikuti tema õigust õiglasele menetlusele.

46. Apellant väidab seega, et tegemist on menetlusnormide rikkumisega, mis kahjustab tema huve ja õigusi. Järelikult on see väide vastuvõetav. Järgnevalt tuleb uurida, kas see

väide on ka põhjendatud, st kas Esimese Astme Kohus kohaldas kodukorra artiklit 111 vääralt.

47. Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 111 kohaselt võib Esimese Astme Kohus juhul, kui ta ei ole ilmselgelt pädev hagi läbi vaatama või kui hagi on ilmselgelt vastuvõetamatu või ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu, lahendada kohtuasja põhistatud määrusega ilma menetlust jätkamata. Kohtumääruse võib teha igas menetluse etapis, ilma et oleks nõutav poolte ärakuulamine selle võimaluse osas. [6] See menetluseeskiri annab Esimese Astme Kohtule õiguslikus mõttes võimaluse hinnata, kas eelmainitud õiguslikud tingimused on täidetud, ning kaalutlusõiguse lahendada kohtuasi määrusega. See eeskiri paneb Esimese Astme Kohtule ühtlasi kohustuse oma otsust põhjendada.

48. Seega on Esimese Astme Kohtu väljakujunenud praktikaga kooskõlas, et vastavalt sellele eeskirjale võib kohtuasja lahendada määrusega juhul, kui Esimese Astme Kohus peab menetlusdokumentidest saadud teavet poolelioleva kohtuasja lahendamiseks piisavaks. [7] Nagu nähtub vaidlustatud kohtumääruse punktist 23, oli see nii käesolevas asjas. Esimese Astme Kohus leidis, et talle on teada kõik kohtuasja lahendamiseks olulised asjaolud, mistõttu kohtuistungit ei olnud tarvis pidada. Peale selle oli Esimese Astme Kohus pärast esitatud asjaolude hindamist veendunud, et hagi tuli jätta ilmselge vastuvõetamatuse ja osaliselt ilmselge põhjendamatuse tõttu läbi vaatamata. Seega ei saa käesolevas asjas õiguslikult vaidlustada Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 111 kui menetluseeskirja kohaldamist.

49. Peale selle ei selgita apellant piisavalt põhjalikult, mil määral keelduti talle andmast õigust esitada oma argumente, mida tal ei olnud võimalik kirjalikult esitada. Apellant võlgneb eelkõige seletuse selle kohta, millistele parlamendi argumentidele ta oleks soovinud võistlevuse põhimõtet järgivas menetluses vastata.

50. Esimene väide tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

2. Teine väide: rikutud on õigust erapooletule kohtule

51. Et uurida apellandi esitatud väidet, mille kohaselt rikuti esimese astme kohtumenet-

6 – Selles tähenduses Rengeling, H.-W., Middeke, A. ja Gellermann, M., *Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union*, München, 2003, § 26, punkt 18, lk 463; Lenaerts, K., Arts, D. ja Maselis, I., *Procedural Law of the European Union*, 2. Aufl., London, 2006, punkt 24-112, lk 577.

7 – Esimese Astme Kohtu 9. juuli 1991. aasta määrus kohtuasjas T-48/91: Minic *vs.* kontrollikoda (EKL 1991, lk II-479, punkt 11) ja Esimese Astme Kohtu 8. detsembri 1999. aasta määrus kohtuasjas T-79/99: Euro-Lex *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (EKL 1999, lk II-3555, punkt 10).

luses kohtu erapooletuse põhimõtet, tuleb esmalt täpsustada mõnda faktilist asjaolu.

52. Apellant väidab, et mõlema hagi puhul, mille ta kohtuasjades T-146/04 ja T-132/06 esitas, on asja arutanud samad kohtunikud. See peab paika üksnes selles osas, et kõik Esimese Astme Kohtu teise koja liikmed, kes arutasid kohtuasja T-132/06, kuulusid ka teise koja laiendatud kohtukoosseisu, kes tegi otsuse kohtuasjas T-146/04. Samal ajal ei osalenud kaks kohtunikku, kes tegid otsuse kohtuasjas T-146/04, kohtuasja T-132/06 arutamisel. Peale selle täitsid kõnealustes kohtuasjades, nagu apellant õigesti märgib, samad kohtunikud koja esimehe või ettekandja-kohtuniku ülesandeid.

53. See asjaolu on apellandi arvates piisav, et esitada väide selle kohta, et on rikutud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõikes 1 (edaspidi „EIÕK") ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 (edaspidi „põhiõiguste harta") tagatud õigust õiglasele kohtulikule arutamisele erapooletus kohtus. Tema arvates ei saa eespool nimetatud põhimõtte kohaselt sama kohtunik lahendada isegi samas kohtuastmes asja, mis tugineb samadele asjaoludele või nende asjaoludega seotud asjaoludele, milles sama kohtunik on teinud eelnevalt kohtuotsuse.

54. Selle kohta tuleb esmalt märkida, et Euroopa Ühendus ei ole EIÕK-ga veel ühinenud,[8] mistõttu on õiguslikel põhjustel välistatud eelmainitud rahvusvahelise konventsiooni sätte vahetu kohaldamine ühenduse õiguskorras.[9] Euroopa Kohtu

8 – 28. märtsi 1996. aasta arvamuses 2/94 (EKL 1996, lk I-1759) oli Euroopa Kohus jõudnud järelduseni, et Euroopa Ühendusel puudub ühenduse õiguse tookordset seisu silmas pidades pädevus EIÕK-ga ühineda. Euroopa Liit tegeleb siiski ühinemiseks õiguslike eelduste loomisega. Nii nägi Euroopa põhiseaduse lepingu artikli I-9 lõige 2 ette ühinemise Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (ELT 2004/C 310/01). See volitus on sätestatud Euroopa Liidu lepingu, mida on muudetud Lissaboni lepinguga, artikli 6 lõikes 2 (ELT C 115, lk 1). Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni 13. mai 2004. aasta protokolli nr 14 – mis sisaldab esmajoones Euroopa Inimõiguste Kohtu tegevust reformivaid sätteid – artikli 17 kohaselt täiendatakse konventsiooni artiklit 59 järgmiselt: „Euroopa Liit võib käesoleva konventsiooniga ühineda."

9 – Ühendus on vastavalt EÜ artiklile 281 juriidiline isik, kes on rahvusvahelise õiguse subjektina vastavalt rahvusvaheliste lepingute õigusele seotud ainult tema poolt ratifitseeritud rahvusvaheliste lepingutega. EÜ artikli 300 lõikes 7 on sätestatud, et ühenduse ja ühe või mitme riigi või rahvusvahelise organisatsiooni vahel käesolevas artiklis kehtestatud tingimustel sõlmitud lepingud on ühenduse institutsioonidele ja liikmesriikidele siduvad. Nõuetekohaselt ja esmase õiguse norme arvestades sõlmitud ühenduse lepingud kujutavad endast Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt „ühenduse õiguskorra olulist koostisosa". Rahvusvaheliste lepingute õiguse kehtima hakkamise eelduseks ühenduse õiguskorras on vastava lepingu jõustumine, seega ühendusele rahvusvahelisest õigusest tulenev siduvus (vt 30. aprilli 1974. aasta otsus kohtuasjas 181/73: Haegeman, EKL 1974, lk 449, punkt 5; 26. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas Kupferberg, EKL 1982, lk 3641, punktid 11–13; 11. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-211/01: komisjon *vs.* nõukogu, EKL 2003, lk I-8913, punkt 57). Lenaerts, K., Van Nuffel, P., *Constitutional Law of the European Union*, 2. Aufl., London 2005, punkt 17-092, lk 740, lähtuvad samuti ühenduse sõlmitud lepingu jõustumisest. Nad viitavad siiski sellele, et ka liikmesriikide poolt sõlmitud lepingud võivad olla ühendusele siduvad eelkõige juhul, kui ühendus kohustub kasutama oma volitusi vastavalt sellele lepingule. Nad viitavad seejuures ka EÜ artikli 63 lõikes 1 mainitud 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsioonile ja 31. jaanuari 1967. aasta protokollile, mis käsitlevad pagulasseisundit, kuid ei maini Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni. Lisaks sellele leppisid Euroopa Liidu Nõukogu ja *Euroopa Nõukogu* 10.–11. mai 2007. aasta *ühiste kavatsuste deklaratsioonis kokku õigusloomega seotud koostöös, kuid kinnitasid samal ajal oma sõltumatust otsuste tegemisel.*

praktika kohaselt kuuluvad põhiõigused lahutamatu osana õiguse üldpõhimõtete hulka, mille järgimise tagab Euroopa Kohus. [10] Seda tehes tugineb Euroopa Kohus liikmesriikide ühesugustele riigiõiguslikele tavadele ning inimõiguste kaitset puudutavatele rahvusvahelistele õigusaktidele, mille koostamisel on liikmesriigid osalenud või millega nad on liitunud. EIÕK-l on siinjuures eriline tähendus. [11]

55. See kohtupraktika on Euroopa integreerumise protsessi käigus sätestatud EL artikli 6 lõikes 2. Selle sätte kohaselt austab liit põhiõigusi kui ühenduse õiguse üldpõhimõtteid, nagu need on tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, mis allkirjastati Roomas 4. novembril 1950, ning nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest.

56. Teise väite uurimisel on olulise tähtsusega eelkõige EIÕK artikli 6 lõige 1, mille kohaselt on igaühel oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul seaduse alusel moodustatud sõltumatus ja erapooletus kohtus. See põhiõigus on sarnasel kujul sätestatud põhiõiguste harta artiklis 47.

57. Nende mõlema sätte sõnastusest järeldan, et neis sätestatud ja Euroopa Kohtu praktikas tunnustatud õigus õiglasele kohtulikule arutamisele [12] hõlmab vältimatult sõltumatusse ja erapooletusse kohtusse pöördumise tagatist. Nagu Euroopa Kohus täpsustas 1. juuli 2008. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-341/06 P ja C-342/06 P: Chronopost ja UFEX *vs.* komisjon [13] seoses küsimusega, mis puudutas õigusriigi põhimõtetest tulenevaid nõudeid koja koosseisule, on eelmainitud tagatised „sõltumatu kohtuliku arutamise nurgakivi", millest kinnipidamist peab Euroopa Kohus omal algatusel kontrollima, kui viidatakse niisuguse õiguse rikkumisele ja sellekohane vastuväide ei ole esmapilgul ilmselgelt tõsiseltvõetamatu. [14]

10 – Vt eespool 8. joonealuses märkuses viidatud arvamus 2/94, punkt 33, ning Euroopa Kohtu 12. novembri 1969. aasta otsus kohtuasjas 26/69: Stauder (EKL 1969, lk 419, punkt 7), Euroopa Kohtu 12. juuli 1957. aasta otsus liidetud kohtuasjades 7/56, 3/57, 7/57: Algera (EKL 1957, lk 82, punkt 117) ja Euroopa Kohtu 29. mai 1997. aasta otsus kohtuasjas C-299/95: Kremzow (EKL 1997, lk I-2629, punkt 14).

11 – Vt nt eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Stauder, punkt 7; 14. mai 1974. aasta otsus kohtuasjas 4/73: Nold (EKL 1974, lk 491), 13. detsembri 1979. aasta otsus kohtuasjas 44/79: Hauer (EKL 1979, lk 3727, punkt 15), 15. mai 1986. aasta otsus kohtuasjas 222/84: Johnston (EKL 1986, lk 1651, punkt 18), 28. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-7/98: Krombach (EKL 2000, lk I-1935, punkt 25), 6. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-274/99 P: Connolly *vs.* komisjon (EKL 2001, lk I-1611, punkt 37), 12. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-112/00: Schmidberger (EKL 2003, lk I-5659, punkt 71), 27. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-540/03: Euroopa Parlament *vs.* nõukogu (EKL 2006, lk I-5769, punkt 35), 18. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-229/05: Öcalan *vs.* nõukogu (EKL 2007, lk I-439, punkt 76), 26. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-305/05: Ordre des barreaux francophones et germanophone jt (EKL 2007, lk I-5305, punkt 29), 14. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-450/06: Varec (EKL 2008, lk I-581, punkt 44) ja 8. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-14/07: Weiss und Partner (EKL 2008, lk I-3367, punkt 57).

12 – Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ordre des barreaux francophones et germanophone jt, punkt 29.

13 – 1. juuli 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-341/06 P ja C-342/06 P: Chronopost ja UFEX *vs.* komisjon (EKL 2008, lk I-4777).

14 – Sealsamas, punkt 46. Euroopa Kohus viitas seejuures esmalt Euroopa Inimõiguste Kohtu 23. aprilli 1996. aasta otsusele kohtuasjas Remli *vs.* Prantsusmaa (individuaalkaebus nr 16839/90, punkt 48), milles märgitakse, et iga kohus peab kontrollima, kas tema koosseis on selline, et ta kujutab endast sellist sõltumatut ja erapooletut kohust. Järgnevalt viitas Euroopa Kohus oma praktikale väidete omaalgatusliku kontrollimise kohta (vt 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 67, ja 20. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-166/95 P: komisjon *vs.* Daffix, EKL 1997, lk I-983, punkt 25). Seega võttis Euroopa Kohus sisuliselt üle Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika, mis avaldab mõju ühenduse õigusele.

58. „Sõltumatus” ja „erapooletus” on omavahel funktsionaalselt seotud, kuna esimene on viimase eeldus. Mõiste „erapooletu” käib peamiselt kohtuniku subjektiivse suhtumise kohta. [15] Kohtunikud peavad olema poolte suhtes erapooletud ja tegema otsused objektiivselt neile teadaolevate andmete ja nende veendumuste järgi isikut arvestamata. [16] Praeguse, ka liikmesriikide õiguskorras tunnustatud erapooletuse põhimõtte aluseks on Rooma õiguse põhimõte *nemo debet esse iudex in propria causa*. [17]

59. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast nähtub, et „erapooletuse” all EIÕK artikli 6 lõike 1 tähenduses mõistetakse üldjuhul seda, et kohtunik ei avalda eelarvamusi ega ilmuta erapoolikust. [18] Euroopa Inimõiguste Kohus peab erapooletust peamiseks eelduseks, et demokraatliku ühiskonna kohtud tekitaksid menetlusosalistes usaldust. [19] Vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale saab kohtu erapooletuse üle otsustada ühe subjektiivse ja ühe objektiivse uuringu põhjal. [20] Esiteks tehakse kindlaks kohtuniku isiklikud veendumused või isiklik huvi teatud asjas. Seejuures eeldatakse kohtuniku erapooletust kuni vastupidise tõendamiseni. [21] Teiseks uuritakse, kas kohtunik pakub piisavaid tagatisi, et välistada põhjendatud kahtlusi tema erapooletuse suhtes. [22]

60. Käesoleva asja kohta olgu märgitud, et apellant ei sea ühegi argumendiga kahtluse alla asja arutanud kolme kohtuniku isiklikku erapooletust. Seetõttu tuleb eeldada, et nad arutasid asja erapooletult. Nagu apellant kohtuistungil tagantjärele täpsustas, ei vaid-

15 – Calliess, G.-P. „Judicial Independece and Impartiality in International Courts”, *International Conflict Resolution*, Tübingen 2006, lk 144, arvab, et erapooletuse põhimõtet iseloomustab see, et puudub lubamatu mõjutamine ja kohtunik ei ilmuta erapoolikust menetluse poolte suhtes. Decaux, E. ja Imbert, P.-H. leiavad teoses *La Convention européenne des droits de l'homme* (koostanud Louis-Edmond Pettiti), 2. tr, artikkel 6, lk 260, et kõigepealt tuleb selgitada, mida teatud kohtunik neil asjaoludel mõtles ja kas tal oli teatav põhjus jätta hageja halvemasse olukorda.

16 – Selles tähenduses Frowein, J. ja Peukert, W., *Europäische Menschenrechtskonvention*, Kehl, Straßburg, Arlington, 1985, artikkel 6, punkt 94, lk 153. Krekeler, W. leiab artiklis „Der befangene Richter”, *Neue Juristische Wochenschrift,* 1981, lk 1633, et vastavalt kohtuniku erapooletu neutraalsuse nõudele ei tohi kohtunik üheski menetluses, milles ta kohtuasja arutab, ega üheski menetluse etapis arvesse võtta asjasse mittepuutuvaid, väheolulisi seisukohti. Ta peab tegema otsuse asjas, mida ta arutab, erapooletult, ainult asja faktiliste asjaolude põhjal ning üksnes seadust ja õigust arvestades.

17 – Nii ka Kanska, K., „Towards Administrative Human Rights in the EU – Impact of the Charter of Fundamental Rights”, *European Law Journal*, 2004, lk 313, kes seletab erapooletuse nõuet selle Rooma õiguse põhimõttega. Marriott, A., „Conflicts of Interest – A Way Forward?”, lisa nr 8 (*Betriebs-Berater* 2003, Heft 47), lk 3, seostab selle põhimõttega vaidluse lahendamisega tegeleva organi sõltumatuse ja erapooletuse põhimõtted. Rooma õiguse põhimõte tähendab sõna-sõnalt, et mitte keegi ei või olla kohtunik oma kohtuasjas (vt Liebs, D., *Lateinische Rechtsregeln und Rechtssprichwörter*, München, 1998, lk 145).

18 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 15. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas Kyprianou *vs.* Küpros (individuaalkaebus nr 73797/01, punkt 118).

19 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 24. mai 1989. aasta otsus kohtuasjas Hauschildt *vs.* Taani (individuaalkaebus nr 10486/83, punkt 48) ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 16. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas Grieves *vs.* Ühendkuningriik (individuaalkaebus nr 57067/00, punkt 69).

20 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 22. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas Lindon, Otchakovsky ja July *vs.* Prantsusmaa (individuaalkaebused nr 21279/02 ja 36448/02, punktid 75 ja 76); Euroopa Inimõiguste Kohtu 4. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas Forum Maritime S.A. *vs.* Rumeenia (individuaalkaebused nr 63610/00 ja 38692/05, punkt 116); Euroopa Inimõiguste Kohtu 10. augusti 2006. aasta otsus kohtuasjas Schwarzenberger *vs.* Saksamaa (individuaalkaebus nr 75737/01, punkt 38); eespool 19. joonealuses märkuses viidatud 16. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas Grieves *vs.* Ühendkuningriik, punkt 69, ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 1. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas Piersack *vs.* Belgia (individuaalkaebus nr 8692/79, A-seeria nr 53, punkt 30).

21 – Vt eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuse Piersack *vs.* Belgia, punkt 30, ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 23. juuni 1981. aasta otsus kohtuasjas Le Compte, Van Leuven ja De Meyere *vs.* Belgia (individuaalkaebused nr 6878/75 ja 7238/75, A-seeria nr 43, lk 25, punkt 58). Reid, K., *A practioner's Guide to the European Convention on Human Rights*, 2. Aufl., punkt IIA-090, lk 114 jj, viitab sellele, et seda oletust on praktikas väga raske ümber lükata, nii et isegi kohtuniku negatiivne arvamus asja kohta, milles ta peab otsuse tegema, ei ole piisav järelduse tegemiseks, et kohtunik ilmutab erapoolikust.

22 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 25. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas Findlay *vs.* Ühendkuningriik (individuaalkaebus nr 22107/93, punkt 73).

lusta ta mitte kohtunike isiklikke veendumusi või seisukohti, vaid üksnes asjaolu, et nad osalesid kohtuasjade T-146/04 ja T-132/06 arutamises. Seega on vajalik üksnes kohtu erapooletuse objektiivne kindlakstegemine, võttes arvesse kohtukoosseisu, kes arutas kohtuasja T-132/06, [23] seejuures tuleb vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale lähtuda konkreetse kohtuasja asjaoludest. [24] Ühtlasi omab teatavat tähtsust ka asjaosalise isiklik seisukoht, kuid see ei ole iseenesest otsustava tähtsusega. Oluline on see, kas mure erapooletuse säilitamise pärast on objektiivselt õigustatud. [25]

61. Kõigepealt tuleb märkida, et apellant, kes tugineb küll EIÕK artikli 6 lõikele 1, loobub täielikult tuginemast vastavale Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale, mis võiks tema väidet toetada. Senise kohtupraktika uurimise põhjal võib siiski järeldada, et apellandi argument on põhjendamatu.

62. Nagu nähtub Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusest kohtuasjas Schwarzenberger *vs.* Saksamaa, [26] ei lase asjaolu, et üks kohus on teinud mitu otsust samas kohtuasjas, iseenesest kahelda selle kohtu erapooletuses. See kehtib näiteks otsuste kohta, mida sama kohus on teinud kohtueelse menetluse käigus (*pre-trial decisions*), [27] aga ka selliste asjaolude korral, mida Euroopa Kohus on käsitlenud kohtuasjades C-341/06 P ja C-342/06 P (Chronopost ja UFEX *vs.* komisjon), mille puhul arutavad kohtunikud sama kohtuasja uuesti, pärast seda kui kõrgema astme kohus on nende esialgse otsuse selle peale esitatud apellatsioonkaebuse tõttu tühistanud. [28]

63. Sellest nähtub, et EIÕK artikli 6 lõikest 1 ei saa tuletada üldist keeldu, mille kohaselt ei tohi kohtunik osaleda sama kohtuasja arutamisel. Peale selle tuleb kohtu objektiivse erapooletuse hindamisel arvesse võtta veel teisi aspekte, näiteks seda, kas kohus on teinud otsuse samas kohtuasjas või kahes eri kohtuasjas, kas kohtuotsuse teinud kohtukoosseis oli mõlemal juhul sama ja kas

23 – Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 26. septembri 1995. aasta otsus kohtuasjas Diennet *vs.* Prantsusmaa (individuaalkaebus nr 18160/91, A-seeria nr 325-A, punkt 36) ja eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hauschildt *vs.* Taani, punkt 47, milles Euroopa Inimõiguste Kohus on seetõttu, et puuduvad tõendid asja arutavate siseriiklike kohtunike isikliku erapoolikuse kohta, lähtunud ainuüksi erapooletuse objektiivsest kindlakstegemisest.

24 – Eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Schwarzenberger *vs.* Saksamaa, punkt 42. Koering-Joulin, R. kasutab artiklis „La notion européenne de tribunal indépendant et impartial au sens de l'article 6 par. 1 de la Convention européenne des droits de l'homme", *Revue de science criminelle et de droit pénal comparé*, 1990, lk 772, seoses õigusriigi põhimõtetest tulenevate nõuetega kohtu koosseisule mõistet „struktuuriline erapooletus".

25 – Eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lindon, Otchakovsky ja July *vs.* Prantsusmaa, punkt 77; eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kyprianou *vs.* Küpros, punkt 58; eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Grieves *vs.* Ühendkuningriik, punkt 69; Euroopa Inimõiguste Kohtu 9. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas Incal *vs.* Türgi (individuaalkaebus nr 22678/93, punkt 71); eespool 22. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Findlay *vs.* Ühendkuningriik, punkt 73, ja eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hauschildt *vs.* Taani, punkt 48.

26 – Viidatud eespool 20. joonealuses märkuses, punkt 42.

27 – Eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Schwarzenberger *vs.* Saksamaa, punkt 42; eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hauschildt *vs.* Taani, punkt 50, ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 12. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas Romero Martin *vs.* Hispaania (individuaalkaebus nr 32045/03).

28 – Eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Schwarzenberger *vs.* Saksamaa, punkt 42; eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Diennet *vs.* Prantsusmaa, punkt 38, ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 16. juuli 1971. aasta otsus kohtuasjas Ringeisen *vs.* Austria (A-seeria nr 13, lk 40, punkt 97). Euroopa Kohus jõudis eespool 13. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuse Chronopost ja UFEX *vs.* komisjon punktides 56–60 samale järeldusele. Euroopa Kohtu arvates ei ole tõendatud, et vaidlustatud kohtuotsuse teinud kohtukoosseis ei oleks olnud nõuetekohaselt moodustatud üksnes sel põhjusel, et selle koosseisus oli kohtunik, kes oli juba osalenud seda asja varem arutanud kohtukoosseisus. Euroopa Kohus nõustub seega sisuliselt kohtujurist Sharpstoni õiguskäsitlusega (vt kohtujuristi 6. detsembri 2007. aasta ettepanek samas kohtuasjas, punktid 58 ja 59).

esimene kohtuotsus oli sel ajal juba jõustunud, mistõttu oli kohus seotud esimese otsuse materiaalse seadusjõuga. [29]

64. Selle kohta olgu esiteks märgitud, et kõnesolevad kolm kohtunikku ei osalenud mitte ühe ja sama, vaid nii vormilises kui ka sisulises mõttes kahe eri kohtuasja arutamisel. Esimese Astme Kohus ei pidanud uuesti uurima esimeses menetluses esitatud faktilisi asjaolusid. Vaatamata sellele, et eelmainitud kahe kohtuasja asjaolud olid suurel määral identsed, sisaldas kohtuasi T-132/06 uusi asjaolusid ja tõstatas uusi õiguslikke küsimusi, millele Esimese Astme Kohus pidi andma hinnangu. Selles kohtuasjas oli tegemist teistsuguse vaidluse esemega, kuna seekord arutati küsimust, kas ja millisel määral oli Euroopa Parlament 22. märtsi 2006. aasta otsuse vastuvõtmisega täitnud Esimese Astme Kohtu 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsust.

65. Kohtuotsus, mis tehakse otsuse tühistamiseks esitatud hagi alusel vastavalt EÜ artiklile 230, kujutab endast EÜ artikli 231 lõike 1 kohaselt õiguslikku olukorda muutvat kohtuotsust, millega kohus osaliselt või tervikuna tühistab õigusakti. [30] Ühenduse kohtute tehtud kohtuotsuste mõju ei tohi minna kaugemale meetme tühistamisest, näiteks ei tohi need hõlmata otsuse alusel võetavate meetmete kindlakstegemist või nende kohta korralduste tegemist. [31] Seetõttu sai Esimese Astme Kohus alles teises menetluses kaudselt kontrollida, kas 24. veebruari 2004. aasta otsuse osalist tühistamist põhjustanud menetlusviga oli korrigeeritud.

66. Neil asjaoludel oli esimeses menetluses asja arutavasse kohtukoosseisu kuuluvate kohtunike kaasamise eeliseks ka see, et kohtunikud, kes olid hästi kursis kohtuasja taustaga, said keskenduda uute õiguslike küsimuste käsitlemisele. See oli ka õigusemõistmise huvides.

67. Mis puudutab selle koja koosseisu, kes tegi otsuse kohtuasjas T-132/06, siis ei nähtu minu arvates eeltoodust, võttes arvesse ka eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, et oleks rikutud erapooletuse nõuet. Mis puudutab apellandi väiteid selle kohta, et ettekandja-kohtuniku funktsioone täitis mõlemas kohtuasjas üks ja sama isik, siis piisab minu arvates viitest Euroopa Kohtu sedastusele kohtuotsuses Chronopost ja

29 – Vt eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lindon, Otchakovsky ja July *vs.* Prantsusmaa, punkt 79, mille puhul oli tegemist kahe kohtuniku osalemisega kahes kohtumenetluses, kusjuures esimene otsus oli jõustunud. Selles sedastas Euroopa Inimõiguste Kohus, et iga teine kohtunik on seotud esimese otsuse materiaalse kehtivusega, mis tähendab, et nende osalemine ei avaldanud mingit mõju teisele otsusele.

30 – Cremer, W., *Kommentar zu EUV/EGV* (koostanud Calliess ja Ruffert), 3. Aufl., 2007, artikkel 231, punkt 1; Rengeling, H.-W., Middeke, A. ja Gellermann, M., *Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union*, München 2003, § 7, punkt 107, lk 144.

31 – Selles tähenduses Cremer, W., viidatud eespool 30. joonealuses märkuses, artikkel 231, punkt 1.

UFEX *vs.* komisjon,[32] mille kohaselt on asjaolu, et samale kohtunikule, kes osaleb kahes järjestikuses kohtukoosseisus, antakse ettekandja-kohtuniku ülesanded, iseenesest tähtsusetu erapooletuse nõude järgimise hindamisel, kuna kohus teeb otsuseid kollegiaalselt.

68. Viimaks tuleb meenutada, et pooled ei ole 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsust vaidlustanud, mistõttu on tegemist seadusjõus kohtuotsusega. Seetõttu oleksid kohtuasja T-132/06 arutamisel osalenud kohtunikud, nagu kõik teised kohtunikud, olnud seotud kõnealuse otsuse materiaalse seadusjõuga. Nende osalemine ei oleks seega saanud avaldada mõju sellega seotud aspektidele, nagu selle tuvastamine, et parlamendil on õigus nõuda apellandilt talle alusetult makstud summade tagasimaksmist.[33]

69. Seega ei lase ka objektiivne uuring kahelda Esimese Astme Kohtu erapooletuses.

70. Eelnevat arvesse võttes jõuan ma järeldusele, et rikutud ei ole apellandi õigust erapooletule kohtule, mis on ette nähtud ühenduse õiguses. Seega tuleb teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

3. Kolmas väide: 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse ulatust on vääralt hinnatud

71. Apellandi märkustest kolmanda väite kohta nähtub, et apellant lähtub eeldusest, et 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse tulemusel on 24. veebruari 2004. aasta otsus tervikuna tühine. Minu arvates põhineb see arusaam kõnesoleva kohtuotsuse vääral tõlgendamisel.

72. EÜ artiklis 231 on sätestatud, et kui hagi on põhjendatud, kuulutab Euroopa Kohus või Esimese Astme Kohus asjassepuutuva õigusakti kehtetuks. Õiguslikku olukorda muutev kohtuotsus ei tarvitse mõjutada siiski kogu vaidlustatud õigusakti. Kui õigusakt koosneb mitmest osast, mida saab üksteisest eraldada ja ainult üks selle osa on ühenduse õigusega vastuolus, tuleb tühistada ainult see osa.[34] Nagu nähtub 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse tõlgendusest, on esimeses kohtuasjas tegemist õigusakti osalise tühistamisega.

73. Nagu Esimese Astme Kohus 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse punktis 84 märkis,

32 – Viidatud eespool 13. joonealuses märkuses, punkt 53.

33 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 11.

34 – Vt Euroopa Kohtu 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig *vs.* komisjon (EKL 1966, lk 321); Euroopa Kohtu 23. oktoobri 1974. aasta otsus kohtuasjas 17/74: Transocean Marine Paint Association *vs.* komisjon (EKL 1974, lk 1063, punkt 21) ja Euroopa Kohtu 6. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas 92/78: Simmenthal *vs.* komisjon (EKL 1979, lk 777, punktid 107 jj).

oli 24. veebruari 2004. aasta otsuses tegelikult kaks osa: esiteks peasekretäri tõdemus, et otsuses märgitud summad on apellandile makstud alusetult ja need tuleb sisse nõuda, ning teiseks otsus teostada sissenõudmine apellandile makstavate hüvitiste tasaarvestuse teel. Lähtudes nimetatud otsuse punktis 97 toodud sedastusest, et peasekretäril puudus pädevus otsustada asjaomase tasaarvestuse üle, kui tal ei olnud selleks kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 27 lõikes 4 ettenähtud menetluse kohast juhatuse volitust, mistõttu esines oluline menetlusviga, mis tõi kaasa otsuse õigusvastasuse, otsustas Esimese Astme Kohus, et vaidlustatud otsus tuli tühistada selles osas, milles nähti ette selline tasaarvestus. Seega tühistati ainult selle otsuse teine osa. Seda järeldust kordas Esimese Astme Kohus kohtuotsuse punktides 99 ja 169 ning selle resolutsioonis.

74. Ülejäänud väited, mis esitati otsuse esimese osa tühistamiseks, lükkas Esimese Astme Kohus seevastu tagasi, mistõttu seda osa kohtuotsus ei tühistanud. Nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 52 õigesti märkis, on sellega muu hulgas kindlaks tehtud, et otsus on õiguspärane selles osas, mis puudutab summade alusetu väljamaksmise tuvastamist. Sellest järeldub, et vastupidi apellandi seisukohale ei saa 24. veebruari 2004. aasta otsust käsitada täies ulatuses kehtetuna. Kuna apellant, kes eksis õigusliku olukorra mõistmisel ning vaatamata ilmsetele viidetele, et tegemist on vastupidise olukorraga, lähtus sellest, et selle otsuse ülejäänud osa on tühistatud, tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale [35] eeldatakse ühenduse institutsioonide aktide puhul üldiselt, et nad on kehtivad ka juhul, kui neis esineb vigu. Järelikult oli apellandil võimalik esitada apellatsioonkaebus 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse peale, et tühistada täielikult otsuse õiguslik mõju. Kuna ta jättis selle võimaluse kasutamata, on otsuse esimene osa muutunud tema suhtes lõplikuks.

75. Esimese Astme Kohus leidis vaidlustatud kohtumääruse punktis 30 õigesti, et 24. veebruari 2004. aasta otsuse osaline tühistamine ei takistanud jätkamast võlgnetava summa apellandilt sissenõudmise menetlust pärast seda, kui menetlust oli korrigeeritud vastavalt kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 27 lõikele 4, kuna vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale [36] ei tarvitse ühenduse õigusakti tühistamine mõjutada ettevalmistavaid akte. Seega ei toonud 22. det-

35 – Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale eeldatakse ühenduse institutsioonide aktide puhul üldiselt, et nad on õiguspärased ning loovad õiguslikke tagajärgi seni, kuni neid vastu võtnud institutsioon ei ole neid tühistanud, neid ei ole tühistatud tühistamishagi menetluse raames või tunnistatud kehtetuks eelotsusemenetluses või õigusvastasuse tõttu (vt selle kohta 15. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-137/92 P: komisjon *vs.* BASF jt, EKL 1994, lk I-2555, punkt 48; 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-245/92 P: Chemie Linz *vs.* komisjon, EKL 1999, lk I-4643, punkt 93, ja Euroopa Kohtu 5. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-475/01: komisjon *vs.* Kreeka, EKL 2004, lk I-8923, punkt 18).

36 – 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-331/88: Fedesa jt (EKL 1990, lk I-4023, punkt 34) ja 12. novembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-415/96: Hispaania *vs.* komisjon (EKL 1998, lk I-6993, punkt 32).

sembri 2005. aasta kohtuotsuse jõustumine parlamendile kaasa kohustust tühistada oma otsuse esimene osa ja viia uuesti täies ulatuses läbi võlgnetava summa sissenõudmise menetlus.

76. Seega tuleb see väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

4. Neljas väide: apellandi esitatud argumentide arvestamata jätmine

77. Apellant heidab Esimese Astme Kohtule ette, et Esimese Astme Kohus ei võtnud arvesse tema argumente 22. märtsi 2006. aasta otsuse tühistamiseks. Seejuures viitab ta Esimese Astme Kohtu selgitustele vaidlustatud kohtumääruse punktides 53 ja 54, mille kohaselt tuleb nimetatud otsuse esimest osa puudutavad väited tagasi lükata.

78. Esimese Astme Kohus põhjendab seda otsust sisuliselt sellega, et otsuse see osa lihtsalt kordab 24. veebruari 2004. aasta otsuse esimest osa, mille õiguspärasust on kinnitatud 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsusega. Esimese Astme Kohus leiab, et kuna otsuse seda osa toetab kohtuotsuse seadusjõud, tuleb kõik selle õiguspärasust kahtluse alla seadvad väited ilmselge vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

79. Pean kõigepealt vajalikuks selgitada, et vastupidi apellandi apellatsioonkaebuses esitatud väidetele [37] ei puuduta Esimese Astme Kohtu selgitused mitte 22. märtsi 2006. aasta otsust tervikuna, vaid ainult selle esimest osa, mis sisuliselt kordab 24. veebruari 2004. aasta otsuse esimest osa.

80. Muus osas ei saa Esimese Astme Kohtu selgitusi vaidlustatud kohtumääruse punktides 49–54 õiguslikult vaidlustada. Asjaomane 22. märtsi 2006. aasta otsuse osa ei kujuta endast eespool mainitud sisulise kokkulangevuse tõttu mitte uut õigusakti, vaid üksnes kinnitavat otsust, mis ei avalda uut õiguslikku mõju ega ole seega tühistamishagi esemena vastuvõetav. [38] Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, [39] millele Esimese Astme Kohus vaid-

37 – Apellatsioonkaebuse punkt 55.

38 – Euroopa Kohtu 25. oktoobri 1977. aasta otsus kohtuasjas 26/76: Metro *vs.* komisjon (EKL 1977, lk 1875, punkt 4); 15. detsembri 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 166/86 ja 220/86: Irish Cement *vs.* komisjon (EKL 1988, lk 6473, punkt 16); 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-180/96: Ühendkuningriik *vs.* komisjon (EKL 1998, lk I-2265, punktid 28 jj) ja 11. jaanuari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-480/93 P: Zunis Holding jt *vs.* komisjon (EKL 1996, lk I-1, punkt 14). Esimese Astme Kohtu 18. septembri 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-121/96 ja T-151/96: Mutual Aid Administration Services *vs.* komisjon (EKL 1997, lk II-1355, punkt 48); 27. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-224/95: Tremblay jt *vs.* komisjon (EKL 1997, lk II-2215, punkt 49) ja 16. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-188/95: Waterleiding Maatschappij *vs.* komisjon (EKL 1998, lk II-3713, punktid 88–141) ja 16. märtsi 1998. aasta määrus kohtuasjas T-235/95: Goldstein *vs.* komisjon (EKL 1998, lk II-523, punkt 41). Vt peale selle eespool 20. joonealuses märkuses viidatud Cremer, W., artikkel 230, punkt 19; eespool 6. joonealuses märkuses viidatud Lenaerts, K., Arts, D., ja Maselis, I., punkt 7-016, lk 212.

39 – Esimese Astme Kohus viitab Euroopa Kohtu 16. veebruari 1965. aasta otsusele kohtuasjas 14/64: Barge *vs.* ülemamet (EKL 1965, lk 74). Vt lisaks Euroopa Kohtu 11. mai 1989. aasta otsus liidetud kohtuasjades 193/97 ja 194/87: Maurissen jt *vs.* kontrollikoda (EKL 1989, lk 1045, punkt 26) ja Esimese Astme Kohtu 27. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas T-64/92: Chavane de Dalmassy jt *vs.* komisjon (EKL AT 1994, I-A-227 ja lk II-723, punkt 25), mille kohaselt on kinnitava otsuse peale esitatud hagi vastuvõetamatu vaid juhul, kui kinnitatud otsus on muutunud asjaomase isiku suhtes lõplikuks, kuna selle peale ei ole määratud tähtaja jooksul hagi esitatud.

lustatud kohtumääruse punktis 51 viitab, on 22. märtsi 2006. aasta otsuse esimene osa asjaomase isiku suhtes samamoodi lõplik nagu 24. veebruari 2004. aasta otsuse esimene osa.

81. Seega oli Esimese Astme Kohtul õigus, kui ta leidis, et apellandi väited selle otsuse vastu tuleb ilmselge vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata. Seega tuleb ka see väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

5. Viies väide: vääramatu jõu arvesse võtmata jätmine

82. Apellant heidab Esimese Astme Kohtule ette, et Esimese Astme Kohus jättis uurimata vääramatu jõuga seonduva väite põhjendusel, et 24. veebruari 2004. aasta otsus on muutunud apellandi suhtes lõplikuks, kuigi seda väidet nimetatud otsuse tühistamiseks esitatud hagis ei esitatud. Apellant märgib, et vastupidi Esimese Astme Kohtu arvamusele ei ole tegemist sellega, et 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuses juba hinnatud väidet tuleks uuesti hinnata. Apellant märgib selle kohta, et vääramatu jõuga on tegemist asjaolu puhul, et Hispaania justiitsminister jättis vastamata kirjale, mille apellant saatis 15. aprillil 2006, et saada koopia äravõetud dokumentidest, mis on seotud Euroopa saadiku mandaadist tulenevate ülesannete täitmisega.

83. Ühenduse õiguses tuleb vääramatu jõu või juhusliku sündmuse mõiste all mõista ainult ebatavalisi ja ettenägematuid asjaolusid, mis ei ole vääramatule jõule tugineva isiku kontrolli all ja mille tagajärgi ei olnud kogu rakendatud hoolsusele vaatamata võimalik vältida. [40] Sellest järeldub, et nii vääramatu jõu kui ka juhusliku sündmuse mõiste hõlmavad ühte objektiivset ja ühte subjektiivset tunnust, millest esimene puudutab ebatavalisi asjaolusid, mis ei ole puudutatud isiku mõjusfääris, ja teine puudutatud isiku kohustust kaitsta ennast ebatavaliste asjaolude tagajärgede eest, võttes tarvitusele asjakohased meetmed ülemäärast kahju kandmata. [41]

84. Apellandi väitega selle kohta, et Esimese Astme Kohus jättis uurimata vääramatu jõuga

40 – Väljakujunenud kohtupraktika, vt nt Euroopa Kohtu 5. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 145/85: Denkavit (EKL 1987, lk 565, punkt 11); 7. detsembri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-12/92: Huygen (EKL 1993, lk I-6381, punkt 31); 17. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-208/01: Parras Medina (EKL 2002, lk I-8955, punkt 19); 5. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-105/02: komisjon *vs.* Saksamaa (EKL 2006, lk I-9659, punkt 89), 5. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-377/03: komisjon *vs.* Belgia (EKL 2006, lk I-9733, punkt 95) ja 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-314/06: Société Pipeline Méditerranée ja Rhône (EKL 2007, lk I-12273, punkt 23).

41 – 15. detsembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-195/91 P: Bayer *vs.* komisjon (EKL 1994, lk I-5619, punkt 32), 18. jaanuari 2005. aasta määrus kohtuasjas C-325/03 P: Zuazaga Meabe *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (EKL 2005, lk I-403, punkt 25).

seonduva väite, ei saa nõustuda. Siinkohal tuleb meenutada, et apellant oli juba kohtuasjas T-146/04 [42] ja kohtuasjas T-132/06 [43] märkinud, et ta ei saa esitada oma teatud raamatupidamisandmeid. Ta põhjendas seda mõlemas kohtuasjas oma varahoidja kinnipidamise ja mitmete raamatupidamisdokumentide äravõtmisega Hispaania ja Prantsusmaa ametivõimude poolt ning samuti 200 304 euro suuruse summa arestimisega Tribunal de grande instance de Paris' esimese eeluurimiskohtuniku poolt. Kuigi apellant kirjeldas neid asjaolusid sõnaselgelt vääramatu jõuna alles kohtuasjas T-132/06, on ilmne, et ta tugines juba kohtuasjas T-146/04 tema seisukohast ettenägematutele asjaoludele, mis ei olnud tema mõjusfääris, seega õiguslikus mõttes vääramatule jõule eespool toodud definitsiooni tähenduses.

85. Esimese Astme Kohus võttis seda arvesse, kui ta märkis vaidlustatud kohtumääruse punktis 54, et apellant esitas vaidlusaluse otsuse esimese osa vastu sisuliselt samasugused väited nagu need, mis on kokkuvõtlikult esitatud 22. detsembri 2005. aasta kohtuotsuse punktis 147. Kuna need väited, nagu kohus ka sedastas, olid juba selles kohtuotsuses tagasi lükatud ja kohtuotsus oli juba jõustunud, võis Esimese Astme Kohus need vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata, viidates sellele, et otsuse esimene osa on seadusjõus.

86. Seega tuleb käsitleda üksnes väidet, mille kohaselt jättis Hispaania justiitsminister vastamata kirjale, mille apellant talle saatis 15. aprillil 2006. Sõltumata küsimusest, kas üksnes kirjale vastamata jätmine kujutab endast vääramatut jõudu, tuleb märkida, et apellant tugineb sellistele asjaoludele esimest korda käesoleva apellatsioonimenetluse raames. See argument esitati esimese astme kohtumenetluses küll seoses üheteistkümnenda väitega, mis puudutas vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisel tehtud väidetavat hindamisviga, [44] kuid mitte seoses kolmanda väitega, mis puudutas vääramatu jõu esinemist. [45] Seega hindas Esimese Astme Kohus seda väidet vastavalt hagis rakendatud järjestusele üheteistkümnenda väite raames ja lükkas selle koos teiste väidetega tagasi. Apellant ise ei vaidlusta asjaolu, et üheteistkümnes väide lükati ilmselge vastuvõetamatuse tõttu tagasi.

87. Peale selle tahaksin juhtida tähelepanu asjaolule, et apellandi andmeil saadeti kõnesolev kiri Hispaania justiitsministrile 15. aprillil 2006, st peaaegu kuu aega pärast vaidlusaluse 22. märtsi 2006. aasta otsuse vastuvõtmist. Sellest tulenevalt ei saanud asjaolu, et Hispaania ametiasutused jätsid sellele kirjale vastamata, mingil moel mõjutada parlamendi otsust. Selles suhtes ei ole apellandi argumendid õiged.

42 – Vt eespool 5. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gorostiaga Atxalandabaso *vs.* parlament, punkt 147.

43 – Vt kohtuasjas T-132/06 esitatud hagi, punkt 67.

44 – Vt kohtuasjas T-132/06 esitatud hagi, punktid 94–98 (eriti punkt 96).

45 – Vt kohtuasjas T-132/06 esitatud hagi, punktid 66–69.

88. Seega tuleb see väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

6. Kuues väide: Esimese Astme Kohus jättis tähelepanuta väite hea halduse põhimõtte rikkumise kohta

89. Õigusteoorias valitseva arusaama kohaselt [46] ei ole hea halduse põhimõtte puhul, millele apellant oma kuuenda väite esitamisel tugineb, tegemist mitte haldusõiguse ühe põhimõttega, vaid mitme põhimõtte kogumiga, teataval määral kogumõistega, mis hõlmab kõiki või üksikuid haldusõiguse põhimõtteid. Mõnikord kasutatakse seda õigusriigile omaste haldusmenetluse põhimõtete sünonüümina. Hea halduse põhimõte nõuab näiteks, et asutused peavad heastama tehtud vead või tegematajätmised, [47] menetlus tuleb läbi viia erapooletult ja objektiivselt [48] ning otsus tuleb teha mõistliku aja jooksul. [49] Peale selle hõlmab see asutuste hoolsus- ja hoolitsemiskohustust [50] ja üksikisiku õigust olla ära kuulatud, seega ametnike kohustust anda enne otsuse tegemist asjassepuutuvatele isikutele võimalus esitada oma seisukohad, [51] ning otsuse põhjendamise kohustust. [52]

90. See, millised põhimõtted liigitatakse tegelikult mõiste „hea halduse põhimõte" alla, võib varieeruda ja seda ei ole alati võimalik täpselt kindlaks määrata. Peale selle on raske kindlaks teha, kas seejuures on tegemist põhimõtetega, mida haldusasutused peavad üksnes järgima, või õigustega, mis annavad üksikisikule

46 – Selles tähenduses Wakefield, J., *The right to good administration*, Alphen 2007, lk 23; Lais, M., „Das Recht auf eine gute Verwaltung unter besonderer Berücksichtigung der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs", *Zeitschrift für europarechtliche Studien*, 2002, Heft 3, lk 453, 454, ja Dutheil de la Rochère, J., „The EU Charter of Fundamental Rights, Not Binding but Influential: the Example of Good Administration", *Continuity and change in EU law: essays in honour of Sir Francis Jacobs*, 2008, lk 169, kes lähtuvad sellest, et tegemist on põhimõtete kogumiga. Lenaerts, K. ja Van Nuffel, P., viidatud eespool 9. joonealuses märkuses, punkt 17-069, lk 713, lähtuvad samuti sellest, et tegemist on õiguslike põhimõtete kogumiga, mida kokkuvõtlikult nimetatakse hea halduse põhimõteteks. Martínez Soria, J. viitab artiklis „Die Kodizes für gute Verwaltungspraxis", *Europarecht*, 2001, Heft 5, lk 685, sellele, et hea haldustava mõistet kasutatakse erinevalt. Eri arusaamasid ühendab see, et hea haldustava all mõistetakse seda, et haldusasutused on kohustatud tegutsema kodanike huvides. Hea halduse põhimõtete loetelu ei ole lõplik, vaid seda saab täiendada uute aspektidega, mis puudutavad haldusasutuste ja kodaniku vahelisi suhteid.

47 – 12. mai 1971. aasta otsus kohtuasjas 55/70: Reinarz *vs.* komisjon (EKL 1971, lk 379, punktid 19 ja 21).

48 – Esimese Astme Kohtu 6. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas T-62/98: Volkswagen *vs.* komisjon (EKL 2000, lk II-2707, punkt 245).

49 – 15. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-99/98: Austria *vs.* komisjon (EKL 2001, lk I-1101, punkt 73).

50 – Euroopa Kohtu 23. oktoobri 1986. aasta otsus kohtuasjas 321/85: Schwiering *vs.* kontrollikoda (EKL 1986, lk 3199, punkt 18), Esimese Astme Kohtu 15. detsembri 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-33/98 ja T-34/98: Petrotub ja Republica *vs.* nõukogu (EKL 1999, lk II-3837, punkt 133).

51 – 28. mai 1980. aasta otsus liidetud kohtuasjades 33/79 ja 75/79: Kuhner *vs.* komisjon (EKL 1980, lk 1677, punkt 25), Esimese Astme Kohtu 6. novembri 1994. aasta otsus kohtuasjas T-450/93: Lisrestal jt *vs.* komisjon (EKL 1994, lk II-1177, punkt 42).

52 – Esimese Astme Kohtu 18. septembri 1995. aasta otsus kohtuasjas T-167/94: Nölle *vs.* nõukogu ja komisjon (EKL 1995, lk II-2589, punkt 73).

subjektiivse õiguse nõuda haldusasutuselt millegi tegemist või tegematajätmist.[53] See sõltub esiteks allika õiguslikust iseloomust ja teiseks asjaomaste sätete normatiivsest sisust.

91. Hea halduse põhimõte on ühenduse õiguskorras sätestatud arvukates esmase ja teisese õiguse aktides, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 41, Euroopa ombudsmani hea haldustava eeskirjas ning ühenduse institutsioonide poolt selle eeskirja ülevõtmiseks kehtestatud menetluseeskirjades. Samuti on see ühenduse õiguse vahetu kohaldamise raames ühenduse institutsioonidele ja asutustele erineval määral siduv. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 väljatöötamisel, kus hea halduse põhimõtte tagamine on sätestatud üksikisiku põhiõigusena, oli algusest saadik peamine inspiratsiooniallikas siiski Euroopa Kohtu praktika.[54]

92. Kui uuritakse seda, kas ühenduse institutsioon on õigusakti vastuvõtmisel rikkunud hea halduse põhimõtet, tuleb sellise õiguslikult siduva dokumendi puudumise korral, mille alusel teostatakse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 41 tulenevaid õigusi, mis

53 – Wakefield, J., viidatud eespool 46. joonealuses märkuses, lk 23, viitab sellele, et üksikutel eeskirjadel, mida hea halduse põhimõte hõlmab, on ühenduse õiguse põhimõtete seas erinev staatus ja seetõttu ei ole need ühteviisi olulised. Sel ajal kui osa neist kujutab endast pelgalt käitumiseeskirju, on teised omandanud õiguslikult siduva kohustuse staatuse. Minu arvates annab selle seisukoha mõistmiseks pidepunkti definitsioon, mille endine Euroopa ombudsman Jacob Söderman esitas EÜ artikli 195 lõikes 1 sätestatud mõiste „halduslik omavoli" legaaldefinitsiooni puudumise tõttu oma 1997. aasta aruandes Euroopa Parlamendile ja mis on sellest ajast saadik kasutusel. See on sõnastatud järgmiselt: „Halduslik omavoliga on tegemist juhul, kui avalik asutus ei juhindu oma tegevuses tema jaoks siduvatest eeskirjadest või põhimõtetest." Nagu olen märkinud oma 28. märtsi 2007. aasta ettepanekus kohtuasjas C-331/05 P: Internationaler Hilfsfonds *vs.* komisjon (EKL 2007, lk I-5475, ettepaneku punkt 68), nähtub sellest definitsioonist, et halduslik omavoli all ei tule mõista mitte ainult siduvate õigusnormide rikkumist, vaid ka nende hea haldustava põhimõtete rikkumist, mida liigitatakse õigusliku siduvuse puudumise tõttu üldjuhul nn *soft law* eeskirjade hulka. Lisaks olgu viidatud kohtujurist Slynni 23. oktoobri 1983. aasta ettepanekule kohtuasjas 64/82: Tradax *vs.* komisjon (EKL 1984, lk 1359 ja 1387), milles kohtujurist selgitas, et ta ei jaga arvamust, et on olemas üldine õiguslik põhimõte, mille kohaselt saab hea halduse põhimõttest tulenevaid nõudeid igal juhul õiguslikult ellu rakendada. Hästi toimiv dokumendihaldus on küll hea haldustava oluline osa, kuid seda ei saa õigusele tuginedes nõuda. Kohtujurist leidis seejuures, et õigusnormid ja hea haldustava võivad osaliselt kattuda, kuid ei tarvitse tähendada tingimata sama.

54 – Kanska, K., viidatud eespool 17. joonealuses märkuses, lk 304, leiab, et ühenduse kohtute praktika oli Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 väljatöötamisel konvendi peamine inspiratsiooniallikas. Konvendi poolt põhiõiguste harta kohta esitatud selgitustest, mis ei ole õiguslikult siduvad, nähtub, et see säte põhineb õigusriigi põhimõttele vastava liidu eksisteerimisel, mille iseloomulikud omadused loodi kohtupraktikaga, mis sätestab muu hulgas hea halduse põhimõtte (vt muu hulgas Euroopa Kohtu 31. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas C-255/90 P: Burban, EKL 1992, lk I-2253, ning eespool 52. joonealuses märkuses viidatud Esimese Astme Kohtu otsus Nölle ja 9. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas T-231/97: New Europe Consulting jt, EKL 1999, lk II-2403). Põhiõiguste harta artikli 41 kahes esimeses lõikes nimetatud õiguse sõnastus tuleneb kohtupraktikast (Euroopa Kohtu 15. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 222/86: Heylens, EKL 1987, lk 4097, punkt 15; 18. oktoobri 1989. aasta otsus kohtuasjas 374/87: Orkem, EKL 1989, lk 3283, ja 21. novembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-269/90: TU München, EKL 1991, lk I-5469, ning eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lisrestal ja eespool 52. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Nölle) ning otsuste põhjendamise kohustuse sõnastus EÜ artiklist 253. Ühenduse kohtute rolli kohta ühenduse menetlusõiguse arendamisel vt Schwarze, J., *European Administrative Law*, 1. Aufl., London, 2006, lk 59 jj.

kehtivad kõigi ühenduse institutsioonide ja asutuste suhtes,[55] lähtuda alati Euroopa Kohtu praktikast.[56]

93. Esimese Astme Kohus märkis vaidlustatud kohtumääruse punktis 72 õigusega, et 6. septembri 2001. aasta resolutsiooni[57] puhul, millega parlament kutsus Euroopa ombudsmani ettepanekul komisjoni üles esitama sellekohane ettepanek EÜ artiklil 308 põhineva määruse kohta ühtsete hea haldustava eeskirjade rakendamise eesmärgil, ei ole tegemist õigusaktiga. Kuna tegemist ei ole õiguslikult siduva aktiga, ei saa apellant sellest resolutsioonist[58] ega Euroopa ombudsmani koostatud eeskirjast, mis on üksnes ühenduse institutsioonidele eeskujuks haldustava eeskirjade vastuvõtmisel, tuletada enda jaoks õigusi.

94. Teisalt tuleb apellandiga nõustuda selles osas, et Esimese Astme Kohus oleks võinud seitsmenda väite uurimisel tugineda veel täiendavatele õigusallikatele, mitte piirduda eespool mainitud hea haldustava eeskirja artikliga 20, kuna apellant tugines oma apellatsioonkaebuses sõnaselgelt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 41.[59] See puudus põhjenduses ei õigusta iseenesest siiski vaidlustatud kohtumääruse tühistamist,

55 – Euroopa ombudsman rõhutas oma 2. veebruaril 2000 konvendi ees peetud kõnes, milles ta kaitses õiguse heale haldusele kaasamist, et see põhimõte tuleb ellu viia eeskirja vastuvõtmisega, mille eesmärk oleks hea haldustava tagamine. Euroopa Parlamendi raportis põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus viidati ka sellele, et põhiõiguste harta artikli 41 ellurakendamiseks on möödapääsmatu hea haldustava eeskirja vastuvõtmine (Cornillet 21. juuni 2001. aasta raport „Põhiõiguste olukord Euroopa Liidus", A5-0223/2001, lk 113 jj). Euroopa ombudsmani poolt kõigis ühenduse institutsioonides ja asutustes korraldatud küsitlusest selgus, et vastavad eeskirjad puuduvad. Seetõttu koostas Euroopa ombudsman hea haldustava näidiseeskirjad ning edastas need ühenduse institutsioonidele ja asutustele soovitusega võtta vastu vastavad menetluseeskirjad. Need eeskirjad tuli avaldada otsuste kujul Euroopa Liidu Teatajas. Sel ajal kui detsentraliseeritud ametid võtsid näidiseeskirjad vastu, avaldas komisjon menetluseeskirjad, mis kannavad pealkirja „Hea haldustava eeskiri", kuid neid ei avaldatud otsuse kujul, vaid komisjoni kodukorra lisas (ELT 2000, L 308, lk 26–34).

56 – Nii ka Lais, M., viidatud eespool 46. joonealuses märkuses, lk 461, kes on arvamusel, et mis puudutab õigust heale haldusele või selle üksikuid elemente, siis kehtivad eelkõige Euroopa Kohtu loodud piirangud ja tõkked või Euroopa Kohtu sõnastatud seisukohad.

57 – Euroopa Parlamendi 6. septembri 2001. aasta resolutsioon Euroopa ombudsmani eriaruande kohta Euroopa Parlamendile, mis järgnes omaalgatuslikule uuringule hea haldustava eeskirja olemasolu ja avalikkusele kättesaadavuse kohta erinevates ühenduse institutsioonides ja organites, C5-0438/2000 – 2000/2212(COS).

58 – Lenaerts, K. ja Van Nuffel, P. leiavad eespool 9. joonealuses märkuses viidatud teoses, punkt 17-140, lk 783, et resolutsioonid kuuluvad EÜ artiklis 249 nimetamata õigusaktide hulka, mida ühenduse institutsioonid võivad vastu võtta. Nad viitavad siiski sellele, et nende õigusaktide eesmärk ei ole alati õigusliku mõju avaldamine. Schoo, J., *EU-Kommentar* (väljaandja Jürgen Schwarze), 1. Aufl., Baden-Baden, 2000, artikkel 189 EÜ, punkt 11, lk 1732, liigitab teistele institutsioonidele adresseeritud poliitilised resolutsioonid ja üleskutsed õigusaktide hulka, mida Euroopa Parlament võtab vastu poliitilise diskussiooni foorumina, mitte seadusandliku organina. Nende poliitiliste õigusaktide hulka saab liigitada 6. septembri 2001. aasta resolutsiooni, mis kujutab endast komisjonile tehtud ettepanekut kasutada seadusandliku menetluse raames oma algatusõigust.

59 – Vt hagi punktid 49, 50 ja 86. Esimese Astme Kohus on varem uurinud hea halduse põhimõtte rikkumist ja viidanud seejuures põhiõiguste harta artiklile 41. Vt Esimese Astme Kohtu 30. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-54/99: max.mobil *vs.* komisjon (EKL 2002, lk II-313, punkt 48), mis käsitleb õigust hoolikale ja erapooletule kaebuse uurimisele ja Esimese Astme Kohtu 13. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-242/02: Sunrider *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (EKL 2005, lk II-2793, punkt 51) seoses hea halduse põhimõtte osaks oleva põhimõttega käsitleda küsimusi mõistliku aja jooksul.

kuna põhjendid, millele Esimese Astme Kohus, kes otsustas seitsmenda väite osalise vastuvõetamatuse või osalise põhjendamatuse tõttu tagasi lükata, oma otsuses tugineb, on õiguslikult paikapidavad.

95. Esimese Astme Kohus vastas apellandi etteheitele, mille kohaselt jättis parlament talle juhatuse 1. veebruari 2006. aasta otsusest teatamata, vaidlustatud kohtumääruse punktis 72 esiteks, et nimetatud otsuse näol ei olnud tegemist apellandi huve kahjustava lõpliku otsusega. Kõigepealt tuleb märkida, et parlamendi juhatuse 1. veebruari 2006. aasta otsuse adressaat ei olnud mitte apellant, vaid parlamendi peasekretär. Õiguslikust aspektist kujutab see otsus endast peasekretärile juhatuse poolt vastavalt kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 27 lõikele 4 antud volitust nõuda alusetult makstud summade tagasimaksmist tasaarvestuse teel. See volitus omab tähtsust ainult juhatuse ja peasekretäri vaheliste suhete seisukohast ega mõjuta kolmandaid isikuid. Alles selle volituse kasutamine peasekretäri poolt 22. märtsi 2006. aasta otsuse vastuvõtmisega võib tähendada sekkumist apellandi õigustesse ja olla seega iseseisva kaebuse aluseks. Sellest järeldub, nagu Esimese Astme Kohus õigesti sedastas, et apellandile oleks tulnud teatada teda otseselt puudutavast 22. märtsi 2006. aasta otsusest, mitte siiski 1. veebruari 2006. aasta otsusest.

96. Teiseks viitas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 33 sellele, et 1. veebruari 2006. aasta otsuse puhul ei ole tegemist apellandi vastu esitatud tõendiga, millest oleks tulnud talle teatada. [60] Seega sedastas Esimese Astme Kohus õigesti, et apellandi kaitseõigusi ei ole rikutud.

97. Sellest järelduvalt märkis Esimese Astme Kohus, et parlament ei olnud kohustatud apellandile mainitud otsusest teatama. Seega ei rikutud asjassepuutuva isiku teabe saamise õigust, mis on osa õigusest olla haldusmenetluse raames ära kuulatud.

98. Seega lükkas Esimese Astme Kohus seitsmenda väite õigustatult osalise vastuvõetamatuse või osalise põhjendamatuse tõttu tagasi. Kuna kõnealune otsus ei ole vastuolus hea halduse põhimõttega, tuleb ka see väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

B. *Uurimise tulemus*

99. Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes on apellatsioonkaebus põhjendamatu. Seega tuleb apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata jätta.

60 – Esimese Astme Kohus tugines eespool 5. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuse Gorostiaga Atxalandabaso *vs.* parlament punktis 118 osundatud ühenduse kohtute praktikale kaitseõiguste tagamise üldpõhimõtte kohta, mille kohaselt peab isikul, kelle vastu ühenduse institutsioon on esitanud etteheiteid, olema võimalus võtta seisukoht kõigi dokumentide kohta, millele institutsioon kavatseb tema vastu tugineda.

V. Kohtukulud

100. Vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2, mida kodukorra artikli 118 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna Euroopa Parlament on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellant on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista apellandilt.

VI. Ettepanek

101. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

– jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata ja

– mõista apellatsioonimenetluse kulud välja apellandilt.